

Digitalisering av valutan

Hur förändras den fysiska valutans ställning i framtiden?

William Laurin

Examensarbete
Företagsekonomi
2019

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Företagsekonomi
Identifikationsnummer:	7152
Författare:	William Laurin
Arbetets namn:	Digitalisering av valutan – Hur förändras den fysiska valutans ställning i framtiden?
Handledare (Arcada):	Linda Puukko
Uppdragsgivare:	-
Sammandrag: Digitalisering av valutan är ett mycket aktuellt ämne i och med att vi går mot en mer digital värld. Kontanta betalningsmetoder, som funnits i århundraden, har tappat sin ställning på marknaden och vi står nu inför frågan ifall vi kan leva i ett samhälle utan kontant betalningsmetod. Därmed är syftet för arbetet att undersöka ifall ett samhälle kan fungera utan en kontant valuta och vilka för- och nackdelar detta kunde föra med sig. Frågeställningarna för arbetet är dessa: de positiva och negativa följderna samt ifall det över huvud taget går att ha ett kontantlöst samhälle. Utöver dessa frågor behandlas också frågan om vad ett kontantlöst samhälle betyder för individen samt företagen i det samhället. Arbetet är kvalitativt och insamlingen av material har gjorts via strukturerade intervjuer med erfarna personer inom tema området. Intervjumaterialet stöds av sekundärdata samlat från diverse artiklar och forskningar. Teorin stöder intervjumaterialet, då ett kontantlöst samhälle är möjligt men kräver mer planering. I sekundärmaterialet framkommer det att riskerna är flera, men respondenterna tyckte att dessa är till största del mycket osannolika och förekommer även fastän samhället inte är helt kontantfritt än. Många i samhället lever redan idag relativt kontantlöst, då många individer och företag inte använder eller tar emot kontantbetalning. Detta för med sig bl.a. minskningar i kostnader då värdetransportkostnaderna minskar eller försvinner totalt. Dessutom finns det bättre möjligheter att motarbeta den svarta marknaden, då illegalt pengaflöde lättare kan spåras. Den största risken för samhället är då teknologin sviker och digital betalning temporärt inte fungerar. Orsaker till detta kan vara störningar i systemet eller elavbrott orsakade av naturliga skäl. Dessa är problemområden som kräver mera diskussion och vidare forskning innan ett skifte till kontantlöst samhälle kan ske. Överlag tyder det på att ett kontantlöst samhälle för med sig mera fördelar än nackdelar och kan även öka samhällets BNP. Fortsatt forskning för arbetet kunde vara mer djupgående hur katastrofer kan undvikas och vilka följderna är ifall samhället utsätts för en långvarig störning i infrastrukturen.	
Nyckelord:	Kontantlöst Samhälle, Betalningsmetoder, Digitalisering, Valuta, Kontant, Företag, Individ
Sidantal:	38
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Business Administration
Identification number:	7152
Author:	William Laurin
Title:	Digitalization of currency – How does the physical currency change in the future?
Supervisor (Arcada):	Linda Puukko
Commissioned by:	-
Abstract: The digitalization of currency is very present in our lives as we move towards a more digital world. Physical currency, which have been used for hundreds of years, are losing their market share and now face the question whether we can live in a society without physical cash. The purpose of this thesis is to study whether a society can work without physical currency and what the consequences are from being a cashless society. The questions for the thesis are as follows: the pros, cons and whether it's even possible to live as a cashless society as well as what these changes mean for both companies as well as the individual person. The thesis is qualitative and the material collection was gathered by structured interviews with people who have broad knowledge regarding the subject. The material is backed with secondary data collected from articles and other studies. The collected material supports the theory, as a cashless society is possible but requires more planning to work. In the secondary data it is apparent that there are many risks with a cashless society, but the interviewees thought these risks were very unlikely or are already apparent in the societies today. Many already live virtually cashless, as some individuals and companies do not use or accept cash at all. This means there are fewer costs as the transportation of physical currency is partially or fully avoided. Furthermore, it is more efficient to battle illegalities, as all payments would leave a digital track. The greatest risk for the society happens when the technology fails and digitalized payment does not work. Reasons for this may be interruptions in the systems or power failure due to natural reasons. These areas requires more studying until a change to a cashless society can happen. Overall a change towards a cashless society can be seen as having more pros than cons and may lead to a greater GDP. Follow up studies based on this thesis could be on how catastrophes could be avoided and what the consequences are if the society faces a long-term interruption in the infrastructure.	
Keywords:	Cashless Society, Payment Methods, Digitalization, Currency, Cash, Companies, Individuals
Number of pages:	38
Language:	Swedish
Date of acceptance:	

INNEHÅLL

1	Inledning.....	6
1.1	Problemformulering	7
1.2	Syfte	7
2	Metodik.....	8
2.1	Val av metod.....	8
2.2	Primärdata	9
2.3	Sekundärdata	10
2.4	Etik.....	10
3	Teori.....	11
3.1	Kontantens ställning i Finland	11
3.2	Betalningsmetoder.....	12
3.2.1	<i>Kortbetalning</i>	13
3.2.2	<i>MobilePay</i>	13
3.2.3	<i>E-Krona</i>	14
3.2.4	<i>Kryptovaluta</i>	14
3.2.5	<i>Betalnings accessoarer</i>	15
3.3	För - och nackdelarna med ett kontantlöst samhälle	15
3.3.1	<i>Pengatvätt, skatteflykt och terrorism</i>	16
3.3.2	<i>Teknologisk pålitlighet och cyberattacker</i>	17
3.3.3	<i>Individens och företagens ekonomi</i>	19
3.4	Är teknologin tillräckligt för ett kontantlöst samhälle?	20
4	Empiri	20
4.1	Kontantlöst samhälle	21
4.2	För- och nackdelar i kontantlöst samhälle för företag och individ	23
4.3	Alternativa betalningsmedel	24
4.4	Svarta marknaden, pengatvätt och terrorism	25
4.5	Elavbrott och krissituation	26
5	Diskussion	28
6	Sammanfattning.....	30
	Källor	32
	Bilagor	36

Figurer

Figur 1. Statistik för minskningen av kontanter. Finanssiala 2018	11

1 INLEDNING

Dagens teknologi går framåt i mycket snabba steg, och så även ekonomin. Vi övergår sakta men säkert mot en mer digital värld där gamla metoder småningom försvinner även om de någon gång i tiden känts som det enda rätta. Nya betalningsmetoder som MobilePay har tagit allt större marknad (Herrala 2018) och kommer att fortsätta stiga i popularitet. Digitalisering i sig kan ge många nya möjligheter men är det alltid för det bättre? Den hämtar med sig möjligheter vi aldrig sett förr men samtidigt kan den hämta med sig hot och problem i olika former.

Flera av dagens företag är intresserade av just detta: kan de bli av med kontantbetalning helt och hållet? I och med att valutan och betalningsmedlen har förändrats så har kontantens betydelse minskat markant (Lassila 2018). Företag som Espresso House och Valtion Rautatie (VR) har båda planer att övergå till kontantfria bolag, i alla fall delvis. Anssi Thuresson, verkställande direktör för Espresso House, påbörjade ett kontantlöst test i en av lokalerna på Drumsö i början av oktober 2018 (Oksanen 2018). Han påpekade att vi i Finland ligger efter de andra nordiska länderna och att t.ex. i Sverige är över hälften av Espresso House lokalerna redan kontantfria samt generellt att snabb-mat sektorn nästan har förändrats till kontantlös. Dock bör det påpekas att detta test tog slut efter bara en månad då Espresso House inte ville lämna någon utanför (Lassila 2018).

VR har under sommaren 2019 upphört att ta emot kontant betalning på fjärrtågen och tar nu bara kortbetalning. (Pajala 2019). Orsaken till detta är enligt VR att bara 2.5 % av försäljningen gällande fjärrtåg är betalda med kontant och att över 99 % av finländarna redan köper sin biljett på förhand eller med kort (VR 2019).

Sverige står inför intressanta tider då vi talar om kontant och kontantbetalning. Det är nämligen talan om e-kronan (Sveriges Riksbank 2018). I Sverige undersöker man ett nytt betalningssystem som skulle ersätta kontanterna totalt där staten garanterar pengens värde. Dock är detta än i en väldigt tidig fas och kräver mycket planering och undersökning förrän den kommer i användning.

Som vi ser är detta ett mycket aktuellt ämne. Vi har alla levt med kontanter och har alla använt dem i någon form. Men hur kommer den ändra i framtiden? Kan vi faktiskt övergå

till ett totalt kontantlöst samhälle? Vad händer om infrastrukturen i ett land faller och vi inte har någon form av kontanter i landet?

Sommaren 2018 tog jag en kursmodul i Banking och mitt intresse för banktjänster och betalningsmedel överlag steg massvis. Under hösten har jag med intresse följt med omvärldens och vad som händer inom t.ex. MobilePay och kontantens förändring. Slutliga orsaken till att jag valde detta tema för mitt examensarbete var en lång diskussion / debatt med några vänner och kollegor om ämnet kontantbetalning. Kontantbetalning för med sig mycket positivt och negativt, och att undersöka vilka följder och möjligheter digitalisering av detta kunde ha är något jag vill undersöka.

1.1 Problemformulering

Digitalisering av kontanten har många möjligheter men även flera hot. Detta är precis vad problematiken är. Hur väger man vad som är viktigast och vilka är hoten som detta kan föra med sig? Kan vi faktiskt leva i en värld där vi inte har en fysisk valuta?

Forskningsområdet är relativt stort med mycket relevant information. Detta arbete i sig kommer huvudsakligen att grunda sig på möjligheterna samt hoten som kan uppkomma med digitaliseringen. Är det faktiskt lönsamt och smart att slopa en fysisk valuta totalt eller skulle det vara bättre att bevara den men kanske uppdatera och utveckla den till något modernt? Skulle avvecklande av kontanten lösa problem som pengatvätt eller svart marknad? Hur blir det med anonym betalning överlag, ifall all betalning går via övervakade betalningssystem? Vilka kan för- och nackdelarna vara i ett kontantlöst samhälle och vad händer ifall det teknologin sviker?

1.2 Syfte

Syftet för examensarbetet är att forska möjligheterna och hoten med ett kontantlöst samhälle. Vilka positiva samt negativa aspekter framkommer och potentiellt hur det skulle påverka på både företags- samt individnivå. Jag är även intresserad av att utvidga mina kunskaper inom området då arbete inom banksektorn intresserar mig.

Frågeställningarna som arbetet huvudsakligen kommer följa är:

- Vilka är de positiva följderna med ett kontantlöst samhälle?
- Vilka är de negativa följderna med ett kontantlöst samhälle?
- Går det över huvud taget att ha ett kontantlöst samhälle?
- Vad betyder ”kontantlöst samhälle” för individen samt för företagen?

2 METODIK

God planering för en undersökning eller uppgift är a och o för att arbetet ska bli bra. Därför är det viktigt att redan i ett tidigt skede vara medveten om hur man tänker göra arbetet. Härfter kommer information om hur jag har gått till väga för att utföra denna undersökning.

2.1 Val av metod

Valet av metoden är mycket viktigt. De metoder vi kan använda är antingen kvalitativa eller kvantitativa. Detta arbete kommer att vara en kvalitativ forskning. Det är dock viktigt att förstå skillnaden mellan dessa båda termer.

Det finns flera skillnader mellan kvalitativ och kvantitativ forskning, men i huvudsak är skillnaden att kvalitativ forskning beskriver undersökningar mera med text medan kvantitativ forskning arbetar med tal, dvs. arbetet reflekterar mera skribentens kunskap att samla information och från det producera information (Eriksson et al. 1991). Eriksson påpekar dock att det är viktigt att komma ihåg att en kvalitativ forskning kan inneha kvantitativa moment men inte tvärtom.

Som påpekats, är arbetet en kvalitativ forskning. Jag har använt mig av både primär- samt sekundärdata. Till primärdata tillhör all data som jag själv samlat in (t.ex. intervjuer, enkätstudier osv.) medan till sekundärdata tillhör all information som redan finns från förut (t.ex. artiklar, forskningar osv.) (MDH 2016).

Orsaken till att jag valt att göra ett kvalitativt arbete är att ett kvantitativt arbete för detta arbetets frågeformulering inte skulle fungera eller ge ordentliga resultat samt inte ens realistiskt, dvs. att få ett tillräckligt stort sampel av personer med kunskap inom området.

Dock finns det personer som har mycket kunskap inom området samt forskningsdata gällande frågan finns i mängder. Detta leder till att forskningen blir mer trovärdig och helheten blir bättre.

Målet är att nå åtminstone två personer med kunskap inom arbetsområdet gällande kontantens framtid. Dessa personer kan ha bakgrund inom banksektorn eller annan dylik finansiell bakgrund. Jag är medveten att det dock kan vara svårt att hitta bra personer att intervjua, men för att få så god helhet tillsammans med sekundärdatan är det nödvändigt att få åtminstone två stycken intervjuer.

2.2 Primärdata

Primärdatat i detta arbete fås via intervjuer med personer som har kunskap gällande kontantbetalning samt dennas utveckling. Intervjuerna kommer vara strukturerade samt likadana för alla intervjuade för att få flera olika synvinklar på samma frågor. Som påpekats kommer åtminstone två personer med kunskap inom området intervjuas. Genom detta får man en djupare översikt med bättre helhet än om man bara intervjuar en person.

Intervjuerna kommer att vara strukturerade intervjuer, dvs. med en person i taget. Orsaken till detta val är att jag får flera svar på samma frågor och alla intervjuade behandlas lika (Academic Work 2019). Detta betyder att intervjuens frågor är förutbestämda och välplanerade så att intervjun går smidigt. Dock påpekade Academic Work att det gäller att ha koll på den intervjuades kompetens så att svaren på frågorna faktiskt är relevanta.

Alla intervjuer kommer bandas så att jag kan transkribera och kan lyssna dem på nytt, dock ifall den intervjuade anser att det inte får göras så ordnas inspelningen inte. Inspelningen ger mig bättre möjligheter att sedan analysera varje svar utan att glömma bort väsentliga delar. Dock kommer det även skrivas ner kommentarer under intervjun ifall det är något specifikt som väcker tankar. För att inte göra det för tungt för mig själv, kommer det att göras max en intervju per dag, vilket är rekommenderat så att svaren från respondenterna inte blandas ihop med varandra (Hedin 2011).

Viktigt att påpekas är att ifall jag har fått svar av en mycket erfaren kandidat, men kandidaten inte har tid för en intervju, kan även en intervju via e-mail eller per telefon ordnas.

2.3 Sekundärdata

För att få en så god helhet som möjligt, kommer primärdatat att kompletteras med sekundärdata. Detta ger arbetet en god förutsättning att få goda svar på problemformuleringen. Dessutom kan jag spara en massa tid på att inte undersöka frågor som redan besvarats och istället fokusera mer tid på att svara på själva forskningsfrågan. Dessutom kan kostnaderna minska i och med att resurserna redan finns (MDH 2016).

Då digitalisering av valutan är ett diskuterat ämne finns det redan många artiklar samt forskningar inom området. Därför är det viktigt att använda informationsökningsportaler som LibGuides. Via denna portal har jag möjlighet att kostnadsfritt använda databaser som EBSCO, Emerald samt använda olika skrivguider och informationssökningstips.

Sekundära datat kommer främst att fås via böcker, tidskrifter eller artiklar, men även från andra forskningsarbeten.

2.4 Etik

För att göra den intervjuade så bekväm som möjligt får personen själv välja hur anonym intervjun är. Det kommer påpekas att detta är en högskoleuppgift och inte något högre än så. Detta innebär:

- Ifall den intervjuade vill vara anonym, kommer inga namn nämnas och i texten kommer det att användas av kodnamn.
- Ifall den intervjuade inte vill att intervjun spelas in kommer detta utan vidare respekteras. Detta gör givetvis att intervjun blir lite mer hektisk för mig, då mera information måste skrivas ner.

3 TEORI

Ett samhälle utan kontanta betalningsmetoder för med sig många ändringar. Det sker många ändringar både på individnivå samt företagsnivå. Teoridelen omfattar olika betalnings alternativ som samhället istället kunde använda eller utveckla istället för kontanten samt att vilka för- och nackdelar denna ändring kunde föra med sig. Räcker teknologin vi har idag för samhället eller behövs det något mer?

3.1 Kontantens ställning i Finland

På lite mer än 10 år har kontantens betydelse minskat betydligt. Detta gäller inte bara för unga som vuxit upp med digitaliseringen av betalningsmedel men även för äldre folk. Äldre folket likaså har minskat på användningen av kontanta betalningsmetoder, fastän de haft svårt att anpassa sig till förändringarna. Artikeln publicerad av Kirsi Klebb, ledande expert hos Finanssiala, påpekar just detta. Användning av kontanta medel har

Figur 1 Statistik för minskningen av kontanter. Finanssiala 2018.

minskat inom alla ålderskategorier. Ändringen är störst hos äldre folk, men orsaken till detta är att folk under 30 generellt har vuxit upp med en stor del av de digitala betalningsmedlen och har därför enligt statistiken haft långsammare minskning. Enligt artikeln använder bara 18 % av den finska befolkningen kontant som huvudsakliga betalningsmedel. Dock är minskningshastigheten oroväckande, då detta betyder att

bankerna och företagen minskat på service gällande kontant och kan leda till att alla inte får sina ärenden utförda.

Om ställningen och användningen av kontanten fortsätter att minska, kommer vi i framtiden att komma emot frågan om vi totalt ska slopa kontanten och dennas användning. Kort och mobilbetalningsmetoder stiger i popularitet och kontanten förlorar fortsättningsvis sin ställning i marknaden (Maksuturva 2018). Maksuturva påpekade även att det i våra grannländer redan kommit nyare teknologi än mobilbetalning, i form av inlagda chip under huden och vi i verkligheten ligger efter i digitaliseringen i Finland. Dock ligger vi ganska bra till, då vi i Finland ligger ganska långt före andra i-länder när det talas om digitalisering av kontant (Mersch 2017). Mersch påpekar att inom Europa användes år 2017 kontanter upp till 80 % av alla betalningar och ca 50 % av totala värdet av betalningar.

Men frågan är då ”Vad händer om kontanten tappar sin ställning helt?”. I teorin skulle det inte vara ett problem men det finns flera scenarion var det kan uppstå problem. Jag jobbade i S-Market i ca 6 års tid och har sett ett och annat problem uppstå då och då. Problemet först och främst är om tekniken sviker. Tillfälliga problem händer ofta, vilket gör att t.ex. kort samt mobilbetalning möjligtvis inte fungerar. Ifall vi inte har kontanter i användning kan kunden inte betala, men även banken kan inte ta emot betalningen ifall de inte accepterar kontant. Detta är precis vad Raisa Pöllänen (2018) skriver i sin artikel hos Yle. Hon skriver att även fast kontanten tappar sin ställning har den fortsättningsvis flera viktiga och bra egenskaper. Elavbrott, tekniska problem och t.o.m. cyberattacker kan göra fullt stopp av betalandet, och i detta skede är kontantens betydelse ovärderlig. På liten skala är det inte så farligt, men på stor, nationell skala skulle det vara nästan omätbart. Skulle det faktiskt gå att leva i en värld som inte hade någon kontant eller annan reservplan då det blir problem med teknologin?

3.2 Betalningsmetoder

Då kontanten klart tappar ställning är det nödvändigt att utreda vad som kommer istället. Flera av dessa betalningsmetoder är vanliga redan idag och de flesta i någon mån bekanta med det, men då teknologin går vidare uppkommer det snabbt nya betalningsmedel. Alla är bekanta med kortbetalning, men alla vet inte vad och hur MobilePay,

betalningsarmband och betalningschip är och fungerar. Dessutom har det under senaste åren diskuterats mycket kring kryptovaluta och hur den påverkade betalningsmetoder. Andra försök inkluderar t.ex. digital kontant valuta som kallas E-Krona.

3.2.1 Kortbetalning

Som sagt är kortbetalning bekant för alla, alla har vi ett eller flera kort som vi använder regelbundet. Fastän det känns som korten alltid har fungerat på samma sätt har även de digitaliserats och utvecklats. Detta gäller själva kortet samt kortterminalen. År 2014 såg vi en av den största utvecklingen betalnings korten fått - den kontaktlösa betalningen. Även fast det redan tidigare var enkelt att betala med kort blev det nu även snabbare än förr, då upp till 50€ inköp (kan ändras i framtiden) kan betalas med snabbt viftande av kortet. Fram tills detta krävdes det antingen PIN-kod eller underskrift på kvitto för att kunna betala med kort, vilket kunde göra betalningen lite långsammare än med kontant (givet att det inte behövdes växlas mycket pengar). Betalande blev därför mycket snabbare och man behövde inget annat än bankkortet. Kortbetalning över lag har än den starkaste ställningen på marknaden, skriver Jaana Kurjenoja (2016), huvudekonom hos Kaupan Liitto. Dock påpekar hon att vi i Finland riskerar att bli efter i utvecklingen, då en stor del av den finska befolkning är rätt nöjda med de betalningsmetoder tillgängliga idag.

3.2.2 MobilePay

MobilePay är kanske det hetaste betalningssättet på marknaden just nu. Under de senaste åren har MobilePay tagit enorma marknadsandelar i världen men inte minst i Finland. MobilePay låter individen använda sig av en applikation på sin smarttelefon och via den ta emot samt betala olika köp. Den går att använda både vänner emellan samt att betala produkter hos företag som tagit i bruk det. MobilePay tar bara några minuter att ta i bruk för individen, allt som behövs är att fylla i kontonumret och bestämma PIN-koden till applikationen. Sedan efter är det bara att sätta in mottagarens nummer eller om man köper via nätet fyller man i sitt nummer på nätsidan och accepterar betalningen via applikationen (PayTrail 2019).

En av orsakerna till MobilePays snabba tillväxt är att det aldrig har varit lika lätt att betala en produkt som med denna och dessutom behöver du inget annat än din telefon. Allt du behöver är att komma ihåg din PIN-kod. Ifall du inte har en mobil (eller tablett) kan detta vara svårt att ta i bruk men nästan alla människor har smart-telefoner i daglig användning nuförtiden (Tilastokeskus 2017). MobilePay har även några nackdelar. Telefonerna används i allt högre mängd vilket i sig använder sig av mycket energi. Det dåliga med MobilePay är att det inte går att använda ifall batteriet tar slut. Sedan framkommer problem med uppkoppling till nätet. Utan mobilnät eller WiFi går det inte att betala via MobilePay. Det är viktigt att inse detta då vi senare diskuterar möjligheterna att slopa kontanten.

3.2.3 E-Krona

Sverige är möjligtvis en av världens främsta då det kommer till digitalisering av valutan. Sveriges riksbank försöker för tillfället utveckla en "E-Krona", som möjligtvis skulle kunna ersätta den gamla formen av kontant. Diskussionerna är många, men idén med e-kronan är att man anonymt ska kunna betala sina inköp via centralbanken (Ingves 2017). Anonymiteten hör till flera länders lagar och ger rättighet att alla som inte har möjlighet att använda privata bankers tjänster eller mobilappar mm. ska ha möjlighet att även betala med digitala metoder. Det snurrar dock flertal frågor gällande dessa, t.ex. om det faktiskt kunde fungera eller om det ska finnas ränta osv. på dessa e-kronor. Det intressanta är dock, att ifall Sverige klarar av att lansera en e-krona med positiva följder kan det hända att många andra länder tar initiativ och följer deras steg.

3.2.4 Kryptovaluta

Kryptovalutan blev bekant för de flesta under året 2017 då BitCoins pris steg till nästan 20 000 dollar per styck. Kryptovalutan är en digital valuta som fungerar oberoende av institutioner samt regeringar (IG 2019) och är därmed annorlunda från en potentiell e-krona som skulle vara reglerad av Svenska Riksbanken.

Orsaken varför dessa är intressanta och nödvändiga att vara medveten om då det diskuteras om kontantens framtid är att i och med att dessa inte är reglerade betyder det

att det går att betala inköp anonymt, vilket för många är väldigt viktigt och en av kontantens fördelar.

3.2.5 Betalnings accessoarer

Betalningsarmbandet är för de flesta ett obekant koncept. En av de nyaste metoderna i utveckling är nämligen ett armband som man kan betala med. Armbandet är utvecklat av Nymi, ett kanadensiskt företag. Orsaken att detta plockas upp som potentiell tävlare med andra betalningsmedel är att de har ett partnerskap med det stora betalningsföretaget MasterCard (Prasuethsut 2016). Armbandet fungerar som ett betalnings kort med kontaktlös betalning. Armbandet fungerar genom att plocka upp elektriska signaler från armen och hjärtat och läser informationen från dem, och i och med det vem som använder armbandet. Detta gör det stödsäkert, då bara ägarens kropp och arm fungerar som aktivering.

För tillfället är armbandet än inom utvecklingsfasen, men enligt Nymis VD kommer den att finnas för betalning i framtiden. Förtillfället är armbandet bara i användning inom företaget och företagets lokaler. Dock kan en utvecklad produkt som denna i framtiden bli mycket vanligare i samhället. Enligt artikeln publicerad av David Nield et al (2017), kommer produkter som armbandet att ha en marknadsandel i världen över 100 miljarder dollar och det bara kommer fortsätta växa.

Dessutom utvecklas det även något som kallas betalningschip, och detta sätts in under huden på handen (Mårtensson 2018). Teknologin bakom påminner lite om de chip man satt in på husdjur, men har nu utvecklats så att man kan använda dem för betalning. Detta är dock mycket ovanligt idag och mer eller mindre okänt i Finland. Sverige, som vägledare inom digitalisering av betalningsmedel har på några år tagit goda framsteg med utvecklingen av dessa och chippen utvecklas och bli populärare på marknaden.

3.3 För - och nackdelarna med ett kontantlöst samhälle

Orsaken till att rapporten tagit upp olika betalningsmetoder är att man genom dessa kan ta ställning till om samhället klarar sig utan kontant bara med dessa modernare metoder, eller skulle vi måsta ha något helt nytt? Möjligheterna är många. Det hämtar många

fördelar, men ur ren strukturell synvinkel finns det många nackdelar. Utan kontanter, har vi möjlighet till bättre ekonomisk tillväxt, staten har bättre chanser att motarbeta pengatvätt, skatteflykt och stödande av illegal verksamhet. Butiker och företag kan spara tid och pengar genom att inte använda onödig tid och resurser på byte av valuta och restauranger kan minska bättra sin hygien med att inte bearbeta mynt och sedlar (Oksanen 2018). Privat personer behöver inte bära på sig pengar vilket minskar chansen till att bli rånad.

Dock, finns det även en hel del nackdelar. Teknologin och infrastrukturen vi har, pålitliga som de är, är kanske inte tillräckligt pålitliga. Teknologin fungerar bara då den fungerar, dvs. det behövs el och till de flesta även någon sorts av energikrävande kontaktsätt som internet, Bluetooth eller dylikt. Elavbrott kunde medföra sig stora skador på samhället, då ingen hade något fungerande betalningsmedel. Kanske en av de största frågorna kring en kontantlös framtid är anonymiteten. Allting lämnar spår, och fastän man inte gör något olagligt, vill man kanske inte alltid att det ska finnas spår över vad man gjort. Det man vill hålla privat ska kunna hållas privat.

3.3.1 Pengatvätt, skatteflykt och terrorism

Som redan uppkommit tidigare, är pengatvätt, skatteflykt och stödande av terrorism ett problem som förekommer i hela världen (Kireyev 2017, Marria 2018). Dessa kunde, i alla fall delvis, motarbetas med att minska eller ta bort kontanta betalningsmetoder totalt. Ifall det inte fanns några fysiska betalningsmedel, måste allting betalas via bank eller annan online nätsida. Detta lämnar spår och via detta kunde centralbankerna lättare spåra upp och hålla koll på hur pengarna rör sig. Nya lagar om hur bankerna ska arbeta mot illegal verksamhet stiftas regelbundet.

Skatteflykt, mer vanlig i mindre utbildade länder, förekommer dock även i Finland och andra nordiska länder trots att vi är långt in i processen att minska på den fysiska valutan. Korruption och dylikt är lägst inom de nordiska länderna, var vi har mycket lite fysiska pengar i användning (Solomon 2017). Problemet gällande skatteflykt är så svårt att följa upp då vi har kontant i användning, då det inte direkt finns något sätt att följa med den. Pengarna går från en hand till en annan utan att någon vet om det och sedan betalas ingen skatt på den. Detta är inte ett lika stort problem i t.ex. Finland, men redan i andra EU

länder som Grekland och Italien är detta ett stort problem, för att inte tala om Indien eller andra liknande länder (Kireyev 2017, Hearne 2017).

Pengatvätt och stödandet av terrorism skulle kunna minskas rejält, då alla transaktionen kan spåras och följas upp (Marria 2018). Dock, med hjälp av BitCoin och andra oreglerade betalningsmedel eradikerar man inte problemet totalt, men kan sakta ner det och möjligtvis hitta mer bevis för illegal verksamhet.

Dock medför en sådan kontroll negativa aspekter i individens privatliv. Genom att bankerna får mera makt och kontroll över alla pengar och transaktioner lider människorna i samhället pga. de inte har möjlighet till anonymitet (Kupetz 2007, Marria 2018). Fastän verksamheten eller produkterna man köper inte är olagliga vill man inte alltid att det ska finnas bevis på att man köpt något eller inte. Det kan vara frågan om att man köper alkoholprodukter som man inte vill att någon ska få veta om, vuxentidningar eller annat liknande. Det kan även handla om produkter som är totalt lagliga i ett land eller samhälle, men olagligt i ett annat land eller att kulturen i ett annat samhälle ser ner eller negativt på dessa produkter. Detta kunde vara produkter som marijuana, vilket är lagligt i många länder och stater i USA, men kunde se dåligt ut ifall någon söker jobb och banktransaktionerna visar regelbunden användning kan det vara att det inte mot tas på ett positivt sätt. Detta betyder, att fastän en person bara gjort lagliga transaktioner ändå kanske hamnar lida för att de inte för den anonymitet som lagarna kräver att alla ska få.

Dock, det kan finnas lösningar eller del-lösningar till problemet. I Frankrike tog man år 2003 i användning Moneo-kort, som individen kan använda till olika slags inköp (Kuptiz 2007). Dessa kort har en maxkapacitet av 100€ och är inte registrerade enligt en persons namn. Med dessa kort kan man anonymt köpa produkter utan att transaktionerna kan spåras till användaren. Problemet uppkommer då igen att då kan upp till 100€ användas till grå eller svart verksamhet och problemet uppstår igen.

3.3.2 Teknologisk pålitlighet och cyberattacker

Teknologin går framåt, allt blir mer avancerat och digitaliserad. Som tidigare påpekats, uppkommer det många nya metoder av betalning, somliga verkar mer lovande än andra. Dessa gör vår vardag bättre genom mindre köande, snabbare och mer effektivare betalning och över lag mycket smidigare att utföra ärenden. Teknologin gör att vi kan lätt

köpa online och med några klick ha beställt mat eller kläder. Allt detta är pga. digitalisering. Vi behöver inte kontanter som förut då vi lättare och mer effektivare kan anskaffa samma produkter. Kontanten används ofta nuförtiden bara i små inköp eller vid olaglig verksamhet (Kireyev 2017). Ifall alla hade möjlighet att använda sig av digitala betalningsmedel, kunde staten spara massa resurser på att inte reglera och övervaka fysiska valutan och världen skulle tacka oss då vi minskar på globala uppvärmningen genom att inte producera mer och bortskaffa söndriga eller oanvändbar valuta (Kireyev 2017).

Men klarar dessa digitala valutor och betalningssätt faktiskt att uppehålla ett samhälle i en kristid eller annan störning i infrastrukturen? Teknologin utvecklas dagligen men i samma takt gör utvecklas även teknologin för cyberattack och dylikt, och mängden cyberattacker har under de senaste åren stigit markant (Garrett 2018). Även en liten attack på en bank kan ha stora konsekvenser för alla kunder med kort hos dem. Problemet är, att ifall alla betalningssätt är digitala, kan en stor cyberattack sätta stopp på hela samhället, då ingen har möjlighet att betala utan den fungerande teknologin (Cerulus et al. 2018). Då hjälper inte kort, MobilePay eller ens en e-krona. Hur betalar man då? För att samhället skulle kunna övergå till ett totalt kontantlöst samhälle, måste det finnas garantier att detta inte kan ske. Men även om vi klarar av att stöta bort alla cyberattacker, finns det även andra risker. Ifall något går sönder eller det blir elavbrott har vi inget sätt att betala för produkter eller tjänster.

Ifall ingen mera går omkring med pengar kommer risken att bli rånad att minska, då det inte går att råna en digital valuta på samma sätt som fysiska pengar (Kupitz 2007). Men om fler och fler bara använder sig av digitala betalningsmedel och utför ärenden online, kommer även identitetsstöld och online stöld att öka (Marria 2018). Det måste finnas en lösning för detta, att samhällets medlemmar tryggt och säkert kan köpa varor och tjänster utan risk till att bli lurad eller få sin identitet stulen.

En intressant synvinkel på frågan ifall vårt samhälle blev kontantlöst och fungerade bara med digitala metoder, vem har makten över dessa metoder? (Cerulus et al. 2018) Vad händer ifall någon bestämmer att ”det är dags att stänga av dessa...” och vad förblir konsekvenserna efter det. I artikeln påpekar den intervjuade Björn Eriksson, före detta högste för arbetande mot kriminalitet hos Interpol, att i länder som Ryssland och China

skulle det vara lätt att slå stopp för det. Liknande exempel är det som hände i Indien år 2016, då landet hamnade i chock över deras premiärministers reformer om kontant. 86% av landets valuta blev oanvändbara och massvis med tid och resurser gick förlorade för hela landet och landet stod stilla (Solomon 2017, Hearne 2017). Detta skulle vara katastrofalt, ifall någon hade makten att stänga av alla våra metoder.

3.3.3 Individens och företagens ekonomi

Slopande av kontanten kan medföra sig flera fördelar både för företagen och den enskilda individen. I en situation där ingendera part använder sig av fysisk valuta, uppstår flera olika aspekter, somliga positiva men såväl somliga negativa. Ur rent ekonomiskt perspektiv kan, enligt Malte Krueger et al (2014), makroekonomins BNP stiga med 2-2,5% när man övergår till kontantlöst samhälle. Orsaken för detta är att det kostar mycket pengar för samhället att uppehålla kontanterna, uppföljning osv. Dessa är kostnader som kunde sparas in och investeras på andra sätt. Samma gäller för en enskild individ, som kunde investera pengarna mer effektivt utan att behöva betala extra kostnader. Dock är detta något som måste göras stegvis och med stödet av majoriteten av populationen, säger Kireyev (2017), som påpekar att det kan råda oroligheter och annat kaos ifall något som detta bestämdes utan majoritetens stöd.

Företagen sparar pengar genom att inte behöver växla, föra pengar till banken, beställa skydd och säker transport osv. Dessutom, utan fysiska pengar inom företagets lokaler, kan de finnas en minskning i risken att bli rånad på pengarna (andra produkter inte medräknade). Detta var bl.a. en av orsakerna varför Espresso House har i Finland försökt bli av med den fysiska valutan. Andra orsaker var hälsoaspekter, ekonomiska orsaker och personalens säkerhet (Oksanen 2018).

Tyvärr kan det uppkomma problem mellan företagen och individen. I Sverige är inga företag skyldiga att ta emot kontantbetalning mera (Henley 2016). Detta kan innebära några nackdelar för båda parter. Ur kundens perspektiv betyder detta att, ifall denna vill använda sig av kontantbetalning, inte har möjlighet att köpa produkter fritt utan måste köpa det från ett företag som fortfarande tar emot kontant. Detta kan ses som ojämställdhet och ger denna person mindre chans att tävla företag emellan. Men det är inte bara individen som förlorar på detta, det gör även de företag som inte tar emot den

fysiska valutan längre. De förlorar kunder i och med detta men däremot sparar de pengar genom att inte behöva betala extra kostnader för skötandet av pengarna. Men om båda parterna är en del av ett samhälle som inte använder sig alls av fysisk valuta, kan det fungera bättre, men då kommer vi in på anonymitets-, - och säkerhetsfrågorna igen, som redan påpekats om tidigare i rapporten.

3.4 Är teknologin tillräckligt för ett kontantlöst samhälle?

Teknologin går framåt, men är den tillräckligt avancerad för att vi ska kunna klara oss med det vi har? Flera synvinklar krävs för att vi ska kunna besvara frågan noggrannare, men sekundärdatat är definitivt inte entydig. Teknologin möjligtvis är på den nivå som den måste vara för att kunde stöda ett kontantlöst samhälle men säkerheten samt garantin runt det är inte. Gång på gång kommer fördelarna med kontantlösa samhället med nackdelar, vars konsekvenser kunde vara riktigt katastrofala för samhället.

Teorin stödjer både för och mot och därmed behöver vi mera synvinklar på dilemmat. Intervjuerna i empiri delen kommer därmed stöda eller motbevisa teoridelen.

4 EMPIRI

För att få en så god helhet som möjligt för detta arbete, var det viktigt att få bra kandidater till intervjuerna. Intervjuerna har framfört både positiva samt negativa aspekter i ett samhälle utan kontant betalningsmetod, både för företag samt enskild person och därpå även ta reda på ifall det över huvud taget är möjligt. Detta möjliggjordes genom att intervjua två personer med olika bakgrund gällande ämnet, men båda är insatta och väl kunniga gällande kontantbetalning och digitalisering runt betalningsmetoderna.

Båda intervjuade har godkänt användning av deras namn, men de ville inte att jag direkt skulle citera dem ifall det blivit något missförstånd samt att dessa åsikter och kommentarer är deras egna och talar inte för deras arbetsgivare. Personerna som intervjuades är Sirpa Nordlund, landchef för Nets Oy samt Eero Heinänen, jurist hos Juridicus. Båda två är av eget intresse samt via yrket insatta i ämnet och har en god syn över situationen. Intervjun med Eero utfördes per telefon pga. tidsbrist medan intervjun med Sirpa utfördes på ett café i Helsingfors. Båda intervjuerna utfördes på finska.

För att få så mycket ut av intervjuerna som möjligt har båda intervjuerna spelats in, båda parter har godkänt det, och därefter transkriberats till text på Word. Dessa används tillsammans med egna tankar som kommit under intervjun. Intervjufrågorna är baserade på intervjuguiden jag gjort för att ha en god struktur på intervjun. Intervjufrågor fanns totalt 11 stycken, men vissa av dem har kombinerats under intervjuerna då det under intervjuns gång diskuterades lite kors och tvärs mellan frågorna och därmed måste improvisera för att få en bättre helhet. En och annan fråga blev även bortlämnad då det i ett annat svar redan kom fram svaren.

Empirin kommer innefatta svaren från de intervjuade vartefter de jämförs med teorin samt diskuteras vidare med egna åsikter i diskussionen.

4.1 Kontantlöst samhälle

För att börja intervjun, frågades de intervjuade ifall de märkte på deras egna betalningsvanor och erfarenheter att vi går mot en mer digital framtid. Båda intervjuade svarade jakande, men att de inte än var själva heller helt kontantfria och använder ännu kontantbetalning för mindre köp beroende på situationen. Eero påpekade att det är så mycket behändigare att betala med kort eller per telefon. Sirpa, som jobbar för Nets Oy, vilket är utvecklare och producerare av betalterminal och därmed kommande service, berättade även att på flera ställen tar man inte kontantbetalning mera vid restaurangerna på hennes arbetsplats. Allt fungerar med kort eller per telefon. Sirpa berättade även att enligt de senaste resultaten gällande hur Finländarna betalar, är att det är ca. 5 gånger större summa (enligt henne ca. 11 miljarder vs ca. 52 miljarder) som betalas med kort än med kontant. Dock var det viktigt att mängden betalningar inte skilde sig så mycket från varandra då kontantbetalning står för så många små köp.

Då det frågades ifall de tror att vi kan leva i ett samhälle utan kontant, var svaren lite mera tudelade. Både Eero och Sirpa trodde nog att det är fullt möjligt, men Sirpa tyckte att för tillfället det inte vore önskat. Detta är pga. att Finlands försörjningsberedskap är baserad på kontantbetalning. Detta betyder, att ifall det blir en kris, oberoende storlek, måste finländarna kunna försörja sig själv, och utan kontanta betalningsmetoder är detta inte garanterat.

Eero tyckte dock lite annorlunda. Han menade att vi ganska långt redan lever kontantlöst i Finland. Ifall det har varit krissituation, som elavbrott eller annat avbrott, så har vi klarat oss bra redan. Dessutom, ifall det blir elavbrott så kommer inte heller penga-automaterna heller fungera. Yngre generationer betalar dessutom nästan inte alls mera med kontant samt byten och lån görs via applikationer som MobilePay eller dylikt, inte med kontant valuta.

Med dessa åsikter, kom frågan att ifall de tror att vi kommer leva i ett samhälle utan kontantbetalning och kanske inte så förvånansvärt svarade båda att så verkar det se ut. Dock kan det ta ett tag, men tydliga tecken finns på att vi rör oss mot ett sånt samhälle. Eero var av den åsikten, då det togs upp att i Sverige har de som mål att vara ganska nära kontantlöst eller helt kontantlös vid 2030, att det realistiskt sett verkar mycket kort tid för en så stor förändring, men att i teorin kunde man implementera det på direkten. För tillfället behövs inte kontant utom vid undantag. Det är mycket få köp eller betalningar som måste betalas kontant. Eero tog även upp svarta marknaden, men den diskuteras i större helhet i några av senare frågorna, men menade att kontanter främst används där.

Sirpa var inne på lite samma frågor, och tog upp som exempel kvinnornas börsar. Förut var de lika stora som penaler, men nu har allt mer kvinnor små plånböcker och använder bara stora börsar som estetisk vara. Mynt speciellt kan kännas som problemavfall, då man får i retur lite mynt från en betalning som man sedan lämnar hemma i en skål.

Svaren motsvarar rätt bra teorin. Figuren i kap. 3 är precis vad Eero påpekade. Finland är redan i dag ganska nära kontantfritt och att kontanten årligen minskar i användning. Som artikel av Kirsi Klebb påpekade, är att bara 18% av befolkningen använder sig av kontant som huvudsakliga betalningsmedel. Detta kan bra jämföras med Sirpas siffror. Som Sirpa även påpekade, är att det kanske inte än är önskvärt att övergå till ett kontantfritt samhälle, då kontanten fortsättningsvis har flera viktiga egenskaper. Som Pöllänen (2018) tog upp i sin artikel, är att elavbrott, tekniska problem och cyberattacker kunde sätta full stopp utan kontanten.

4.2 För- och nackdelar i kontantlöst samhälle för företag och individ

Då kandidaterna båda är supportrar av kontantfritt samhälle var det lätt för dem att säga de positiva aspekterna först. Först och främst kom det att hur lätt och effektivt det är att betala via digitala betalningssätt. Sirpa berättade att det är så lätt att göra det digitalt, man kan göra det oberoende tid och plats och i och med det ha bättre koll över sin finansiella situation. Detta gäller både för företag samt enskilda individer i samhället. Eero var lite på samma linjer gällande fördelarna, och sa att även svarta marknaden minskar då man inte kan betala utan att lämna spår efter sig.

Nackdelar hade båda intervjuade lite svårare att ta upp om man talar generellt för samhället. Krissituation är en annan fråga i sig och tas upp senare. Eero tyckte inte själv att det fanns något negativt i sig, men då det frågades hur det blir för enskilda individen som inte mera kan köpa något anonymt, så höll han nog delvis med att somliga kan lida från anonymitetsbrist men påpekade genast och undrade att finns det faktiskt någon som faktiskt skulle bry sig över den enskilda personens köp. Han medgav dock att förvisso kunde ju någon hacka sig in på ens konto och via den vägen orsaka problem. Det är kanske inte specifikt ett kontantlöst samhälles problem då det nu redan händer fastän kontant finns.

Sirpa igen tog fram att det lättare blir så att kunden blir för slösaktig då en kortbetalning inte känns i plånboken på samma sätt som ett byte av kontant. Detta kan leda till att man använder mer pengar på onödiga produkter än vad man skulle göra normalt. Detta tyckte hon ändå var nackdel som kunde undvikas med att utbilda befolkningen tillräckligt. Dessutom utvecklas det applikationer som kunde motverka just detta, som kunde varna då personen använder för mycket pengar på onödigt.

Det som Sirpa tyckte var väldigt viktigt att påpeka om betalning, är att det är frågan om att identifiera sig som betalare. Förut gjordes de flesta inköpen på kredit, och då syftade hon på sin egen barndom då uppköpen skrevs upp i en bok. Då räckte de att försäljaren kände igen familjens medlemmar och så betalades alla inköp samtidigt på en senare tidpunkt.

Då frågan om hur det påverkar företagen och individen ifall det inte gick att betala kontant mera, var svaren mycket positiva. Båda menade att speciellt företagen kommer spara in en stor summa pengar, då kontantbetalning är överlägset den dyraste betalningsmetoden för samhället. Även fast varje inköp med kort eller mobil kostar några cent åt företaget, kommer summan inte ens nära kostnaderna för värdetransporterna. Alla företag skulle spara in och det skulle bli billigast så för hela samhället. Eero påpekade även att för många företag skulle det inte göra någon skillnad, när många nu redan inte behandlar kontant alls. De som använder skulle se en mer effektiv omgivning då pengarna gick direkt från konto till konto utan alla mellansteg som kontant för med sig. Detta vore även för individen mer effektivt, så betalande i t.ex. restauranger eller affärer gick mer lättare och effektivare.

Även vid frågan gällande för- och nackdelar stöder den teorin i arbetet. Fördelarna är flera och speciellt för företagen i samhället. Oksanen (2018) påpekade att det kunde ge upphov till ökad ekonomisk tillväxt och det är precis vad de intervjuade också tyckte. Dock var det intressant att skillnaden faktiskt kunde vara mycket stor och besparingarna märkbara. Även här diskuterades svarta marknaden men analysen över den kommer nedan, men viktigt att påpeka att den i regel följer teorin och kommer minska då det är lättare att uppfölja spåren betalningarna på nätet lämnar efter sig. Intressant var att ingendera tog upp hälsoaspekterna det kunde ge, men med större sampel och mera intervjuade kunde man få mera variationer i svaren.

Anonymiteten var ett område som skiljde sig en del mellan de intervjuades svar och teorin. Båda tyckte att den inte var så viktig. Det är förståeligt, då vi nu redan betalar de flesta uppköpen med kort eller annat och har redan nu inte haft problem med anonymiteten. Dock bör det påpekas, att svaren bra reflekterade problemformuleringen och gav goda svar på både för- samt nackdelar.

4.3 Alternativa betalningsmedel

Då frågan om alternativa betalningsmedel för kontanter togs upp, var det även här ganska i riktlinje med teorin för detta arbete. Det Sirpa tog upp är att det egentligen finns tre olika sorters betalnings linjer, på finska ”raiteen”. Dessa är kontant, dvs mynt och sedlar, kortbetalning samt överföring från konto till konto. Hon tyckte det var viktigt att förstå,

då betalningsmetoder som klocka, telefon, armband eller t.o.m. fingeravtryck eller ögonscanner nästan alla fungerar via dessa kort linjer. Det är pga. kort har så välbyggt nät och är lätta att bygga på. Sirpa menade att det finns oändligt med möjligheter för nya betalningsmetoder som kunde ersätta kontanta betalningssätt.

Hon menade även att överföring från konto till konto i Finland ännu är ganska outvecklat, även fast större delen av internet köp utförs genom det. Finland ligger dock ganska långt före många andra länder, där det ännu är vanligare att fylla i kortets uppgifter och betala den vägen.

Eero var mycket mer sparsam med vad han trodde kunde bli nya alternativ. Han ansåg att kort och mobilbetalning även i fortsättningen kommer bli större och bättre, men tyckte också att nya kombinationer kunde utvecklas. Som exempel hade han ett betalningsarmband som fungerade med kontaktlös betalning men som även vid stora inköp krävde PIN-kod ifall man tappar bort det och någon missbrukar armbandet. Då behövde man inte ens ta fram plånboken utan kunde bara vifta armbandet vid läsaren och vara klar med det.

Det kan konstateras att betalningsmetoderna har många möjligheter, men att som Kurjenoja (2016) påstod, är att kortbetalning är de starkaste betalningsmetoder. Detta kommer inte då som en överraskning att Sirpa talade om Kortbetalningens betalnings linjer. Kortet är det mest utvecklade och linjerna utvecklas aktivt då många nya betalningsmetoder går via dem. Intressant var att fastän de intervjuade tog upp nya alternativ, verkade det som de framtida betalningsmetoderna ändå var huvudsakligen kort eller mobil. E-krona verkade inte fånga uppmärksamheten av någondera och såvida inte heller BitCoin. Det är dock viktigt att komma ihåg att kort och mobil metoder kunde fungera bra i ett kontantlöst samhälle men att även dessa har sina nackdelar.

4.4 Svarta marknaden, pengatvätt och terrorism

Dessa områden kom upp flera gånger under båda intervjuerna. Speciellt sågs det som en positiv sak att kontanta betalningsmetoder togs bort, för en stor del av svarta marknaden samt annan olaglig verksamhet fungerar med kontant betalning då det inte går att spåra lika lätt som digitala metoder som alltid lämnar svår. Eero menade det definitivt skulle

försvåra olaglig verksamhet då de som idkar olaglighet måste tänka flera gånger för att inte bli fast.

Sirpa var även inne på samma spår men gav även en mer utökad bild över situationen. Hon menade att speciellt för SME företag (Small and Medium-sized Enterprises) att det skulle försvåra skatteflykt och pengatvätt. Men då det igen togs upp hur det nog påverkar positivt för att motarbeta olagligheter så blir enskilda personens anonymitet i skuggan. Men hon menade även att det grundar sig i rädsla över att någon alltid övervakar. Dock så är det ganska hypokritiskt att tänka så och sedan gå och bära på en mobil telefon som räknar steg och så vidare. Indirekt så ”övervakas” allihopa nu redan och det har inte varit ett problem. Dessutom är inte digitala betalningsmetoder heller helt felfria och har även sina utvägar. Sirpa tog också fram BitCoin och dennas funktion, då den nu redan står för en stor del av alla betalningar på olagliga inköp som vapen.

Men generellt var båda av den åsikten att svarta marknaden, pengatvätt och terrorism effektivt kunde motarbetas ifall allt blev digitalt och lämnade spår.

Intressant togs svarta marknaden upp flera gånger om under intervjun av båda parter. Som det påstods i teorin och av Marria (2018), är att olaglig verksamhet kunde motarbetas aktivt då pengaflödena lämnar spår när de betalas digitalt. Men som även Sirpa påpekade, går det även med digitala metoder att betala anonymt pga. oreglerade medel som BitCoin. Det är dock en mycket stor fördel att illegal verksamhet kan bättre motverkas och även om det inte in Finland är lika stort som i andra länder hjälper det ändå. Som Kireyev (2017) påpekade, används kontanten bara vid små inköp eller vid olaglig verksamhet och det verkar som de intervjuade håller med.

4.5 Elavbrott och krissituation

För detta arbete var det viktigt att förstå hur krissituationer kunde påverka samhället ifall det var kontantlöst. Vilka kunde konsekvenserna vara och vad kunde överlag hända som orsakade dessa situationer.

För båda intervjuade var det överlägset mest troliga och vanliga skäl elavbrott, både från människomisstag samt pga. naturliga orsaker som stormar eller träd som fallit på el-linjer. Dessa händer redan nu, och fastän de händer har vi klarat oss bra nu redan även om vi

inte använder kontant som huvudsakliga betalningsmetod. Frågan blir, att hur det är för byar och folk som bor ute på landsbygden, där det kan ta veckor förrän elen fås igång igen. Båda två intervjuade svarade igen liknande svar, då delvis kan det stämma att de blir en längre tid utan el, men i de flesta fall finns det inom köravstånd någon som kan ta emot betalning digitalt. Dessutom, som Eero påpekade tidigare, att ifall det blir elavbrott får det inte heller att lyfta pengar ur maskiner när inte den heller fungerar. De påpekade även i Finland håller på att förebygga elavbrott genom att istället för att ha el linjer i luften gräva ner dem under marken. Detta orsakar visserligen mer kostnader kort sikt, men i förebyggande åtgärder kan det spara stora summor och problem då elavbrott inte sker lika lätt.

Krissituation är en helt annan femma då vi talar om betalning. I fråga om situationen var vi levde i ett kontantlöst samhälle och det blev krig eller annan situation där vårt info nät var avstängt för flera veckor, så var svaren ganska vaga. Problemet där är att ingen riktigt vet och är en av de huvudsakliga frågorna som staten och bankerna funderar på. Sirpa menade att det är ett mycket känsligt område just därför och är rätt svårt att få information om. Som påpekats, i teorin är det fullt möjligt, men fastän det är mycket osannolikt måste staten ta allt i beaktande. Då jag frågade Sirpa om hon visste vilken vår bästa möjlighet nu för tillfället är, kunde hon inte svara pga. det är en fråga som berör den nationella säkerheten.

Sirpa poängterade, att fastän dessa är risker som måste diskuteras och tas i beaktande, så är det viktigt att komma ihåg att risken att alla våra informationsnät skulle gå under är ytterst liten. Krig kan hända men chansen är liten. Cyberattacker likaså, men väldigt sällan orsakar de långvariga skador på infrastrukturen och samhället. Sirpa tyckte därför att det lönar sig att fokusera på individuell- och företagsnivå. Det är mycket mer sannolikt att vi råkar ut för mindre elavbrott eller andra störningar som kan vara från några timmar till dagar, men att även dessa inte orsakar en nationell katastrof fastän de för de drabbade kan kännas så.

Detta är ett klart område som kräver mycket diskussion. Är vår teknologi tillräcklig, eller räcker den för dagens infrastruktur? Teorin stöder även dessa antagande som de intervjuade tog upp, men intressant är att Finland nu redan motverkar och förbereder sig för framtiden med att sätta elnät under marken istället. Dessutom, så är krissituationer

definitivt ett problem, men att båda intervjuade inte tyckte att det var så aktuellt och problematiskt som teorin kanske syftade på. Orsaken här är att det vore mycket osannolikt att något så stort kunde hända, medan elavbrott är rätt vanligt.

5 DISKUSSION

Som setts i analysen verkar detta vara ett ämne som fortsättningsvis för debatt inom flera olika områden. Utvecklingen går vidare och än söker vi nya lösningar. Men efter att jag gjorde intervjuerna, är klarare för mig om vad som faktiskt är värt att fundera på. Teorin tar fram många områden där ett kontantlöst samhälle har för många risker, men på basen av intervjuerna kanske inte stämmer helt. Det finns mycket som kan gå fel men det är inte alltid så att det blir fel och därmed nog viktigt att fundera på men att det inte skall vara ett stopp för utvecklingen.

Jag tycker även att svaren från de intervjuerna speglar bra för de frågor jag använt mig som frågeställare i problemformuleringen. Jag hade fyra huvudsakliga frågor gällande ämnet. Till dessa hörde då alltså vilka positiva samt negativa följder ett kontantlöst samhälle kunde ha, ifall det övertaget går att ha en kontantlöst samhälle och vad detta skulle betyda både för individen samt för företagen.

Gällande fördelarna i ett kontantlöst samhälle, var teorin och de intervjuades åsikter ganska lika. Det kanske var ganska naturligt att det blev så, då det helt klart kunde sparas in en hel del pengar. Problematiken i arbetet tog upp att även fast det finns många fördelar med ett kontantlöst samhälle finns det även många nackdelar. Teorin framförde många fördelar specifikt inom förbättrad ekonomi i landet och de intervjuade var eniga om det. Om man tar vad Sirpa talade om, att kontantbetalning står för 11 miljarder, som dessutom ganska bra reflekterade det som stod i teorin att ca 18% av betalningarna är kontant, kunde vi i samhället spara stora summor. Samhället kanske inte sparar in 11 miljarder, men om denna summa blev kortbetalning eller dylikt, hade alla företag sparat in samt att individen kanske kunde spara på det ifall produkternas pris minskade som följd. Dessutom har både Eero och Sirpa helt rätt. Det är behändigare och snabbare att betala med digitala metoder. Detta syns väldigt bra i matbutiker med ”snabb-linjer” som inte kräver en försäljare och bara tar emot kort eller mobil. Dessa reducerar köande och blir en bekvämlighet för kunden.

Det jag även var intresserad av att få ut av arbetet var hur denna ändring påverkade olaglig verksamhet. Teorin syftade att vi kunde motverka det mer effektivt och det verkar empirin stöda. Talar vi om svarta marknaden, pengatvätt och terrorism finns det klara argument hur slopande av kontanten kunde föra med sig fördelar. Det finns många argument för att det skulle påverka positivt. För att kunna flytta pengar sinsemellan olagligt kan man inte använda sig av vanliga konto till konto möjligheter då det lämnar spår. Även detta kan göra att samhället kan dra fördel då mindre mängd pengar cirkulerar utom kontroll. Jag är själv av den åsikten att det kommer minska, men som Sirpa även påpekade, kommer stor och organiserad kriminalitet fortsättningsvis kunna använda sig av t.ex. BitCoin.

Men det finns även negativa följder. I teoridelen togs det primärt upp större katastrofer som krig, cyberattacker eller annat maktmissbruk men att även elavbrott är ett stort problem. Även fast båda intervjuade höll med om att det vore totalt katastrofalt, var båda av den åsikten att elavbrott är det som är det mest aktuella. Kontantlösheten hämtar inte det direkt med sig elavbrott då det redan nu händer, men det kommer märkas mycket tydligare i samhället. Som det framgick använder ändå många kontant än idag fastän det bara är mindre inköp. Detta betyder att i någon mån bär folk ändå med sig kontant för säkerhetens skull. Utan kontant har vi inget betalningssätt som skulle fungera som reserv.

Fastän arbetet och teorin var lite mer fokuserat på vad som skulle hända i en krissituation som krig eller direkt anfall på vår infrastruktur, tycktes det inte finnas så mycket intresse eller oro för det. Båda intervjuade var nog mer fokuserade på möjligheterna eller farorna på mikro,- eller företagsnivå, inte nationellt. Men de har helt rätt, sannolikheten och speciellt i Norden är liten. Dock arbetar staten hårt för att hitta lösningar på problem som påverkar säkerheten för vårt land och blir intressant att se vad framtiden för med sig.

Men det tyder på att vi går mot ett kontantlöst samhälle och att det faktiskt är möjligt att göra det. Det är ingen snabb process och kräver ännu mycket planering. Och kanske lika så bra, om vi tar exemplet om Indien från teorin. En för hastad ändring kunde föra landet i total kaos.

Jag är även nöjd över svaren om vad detta betyder på individ och företagsnivå. Blev överraskat förvånad över hur positiva båda intervjuade ställde sig till den frågan. Det verkar som alla inom detta område kan dra nytta av det. Företagen sparar stora mängder pengar och kan bli mer effektiva vilket stöder teorin. För individen betyder det även

effektivitet och kanske en förmån då företag kan erbjuda produkter billigare. Även servicen kan bli snabbare och bättre. Dock för den enskilda individen kan anonymiteten lida, då man inte kan vara lika anonym som tidigare. Dock som båda intervjuade påpekade, vem egentligen bryr sig och hur påverkar det över huvud taget för den enskilda individen. Om man inte gör något olagligt spelar det ingen roll om man köper något som lämnar spår hos banken. Chansen att någon får denna information är minimal. Om man är rädd att någon övervakar så borde man inte heller ha någon telefon, för den är alltid kopplad till telefon nätet så länge den har signal, även fast det inte var en smart telefon.

Överlag är jag nöjd över intervjuerna och svaren jag fick från dem. De motsvarade bra min teori och tyder på att teorin faktiskt är trovärdig och aktuell. Arbetet har gett en bättre översikt om ämnet och tycker att den är bra grund för andra personer intresserade av ämnet. Dock hade jag själv hoppats på att ha haft möjlighet och tid att intervjua en eller flera personer till. Detta hade säkert gett mej fler synvinklar på dilemmat. Det var även lite tråkigt att det inte finns något direkt svar på hur man skulle göra ifall det faktiskt blev total stopp på samhället, men Sirpa menade att det är något jag kanske kunde göra min ”gradu” om i framtiden.

6 SAMMANFATTNING

Sammanfattningsvis kan det konstateras att detta ämne är mycket aktuellt och relevant för alla personer i samhället. Det för med sig mycket fördelar men även nackdelar som försvårar processen.

Företagen ser en mer direkt fördel än vad den enskilda individen gör. För företagen betyder en kontantlös framtid stora besparingar speciellt inom värdetransporten, då kontant valutan för med sig överlägset mest kostnader. Dessa besparingar kunde istället investeras och ge mer nytta annanstans eller minska på produkternas pris. Dessutom blir det mer effektivt då pengarna flyttas rakt från konto till konto, utan mellansteg. För individen betyder detta att betalande blir lättare och snabbare.

Arbetet mot kriminalitet som svarta marknader, pengatvätt och terrorism kan se en drastisk skillnad, i och med att största delen av byten sker med kontanta betalningsmetoder. Detta är pga. att betalning med kontant inte lämnar spår efter sig och är svårare för staten att kontrollera och reglera. Dock betyder detta även för individen att

anonymiteten inte kommer vara lika garanterad, då allt inköp lämnat ett elektroniskt spår som kan uppföljas. Dock bör det sägas att det inte spelar någon roll för personer som inte idkar olaglig verksamhet, för nyttan av den informationen är minimal om ens användbar.

Betalningsmetoderna som vi har räcker för ett kontantlöst samhälle. Problemet uppstår när det blir störning i systemet eller elavbrott. Detta kan sätta stopp för pengaflödet men är oftast kortvarigt och relativt lätt skött. Dock skulle inte heller kontanta medel hjälpa, då kontantautomaterna inte fungerar utan el. Dessutom förebygger Finland elavbrott aktivt med att istället gräva ner elnäten än att ha dem i luften. För krissituationer kunde situationen vara mer katastrofal, men som Sirpa Nordlund sa så är det mycket osannolikt att det skulle hända och på en nationell nivå. Detta är något som staten funderar på hur man kunde motarbeta en sådan situation.

Mynten och sedlarna har funnits med oss i århundraden, men är det inte snart dags att gå vidare? Det blir intressant att se vad framtiden för med sig, möjligheterna är många men inte helt konsekvensfritt.

KÄLLOR

2. *Internetin käyttö mobiililaitteilla*, 2017, Tilastokeskus. Tillgänglig: https://www.stat.fi/til/sutivi/2017/13/sutivi_2017_13_2017-11-22_kat_002_fi.html Hämtad: 10.4.2019.
- 3 *Intervjutekniker – vilken väljer du?*, 2019. Academic Work. Tillgänglig: <https://www.academicwork.se/insights/arbetsgivare/intervjutekniker> Hämtad: 9.3.2019.
- Bera, A., 2019, *Identity Theft Statistics*, Safeatlast. Tillgänglig: <https://safeatlast.co/blog/identity-theft-statistics/> Hämtad: 15.4.2019.
- Cerulus, L., Contiguglia, C., 2018, *Central bankers warn of chaos in a cashless society*, Politico. Tillgänglig: <https://www.politico.eu/article/central-bankers-fear-cybersecurity-chaos-in-a-cashless-society/> Hämtad: 15.4.2019
- E-krona*, 2018, Sveriges Riksbank, Stockholm. Tillgänglig: <https://www.riksbank.se/sv/betalningar--kontanter/e-krona/> Hämtad 17.2.2019.
- Eriksson, L., Wiedersheim-Paul, F., 1991, *Att utreda, forska och rapportera*, s. 62. Tillgänglig: <http://www.leduc.se/metod/Kvantitativochkvalitativmetod.html> Hämtad 10.3.2019.
- Garrett, G., 2018, *Cyberattacks Skyrocketed in 2018. Are You Ready for 2019?*, Industry Week. Tillgänglig: <https://www.industryweek.com/technology-and-iiot/cyberattacks-skyrocketed-2018-are-you-ready-2019> Hämtad: 15.4.2019.
- Hearne, J., 2017, *The end of cash: The cost of a cashless society*, Irish Examiner. Tillgänglig: <https://www.irishexaminer.com/viewpoints/analysis/the-end-of-cash-the-cost-of-a-cashless-society-448553.html> Hämtad: 15.4.2019.
- Hedin, A., 2011, *En liten lathund om kvalitativ metod på tonvikt på intervju*. Tillgänglig: <file:///C:/Users/User/Downloads/Liten%20lathund%20om%20kvalitativ%20metod%20med%20tonvikt%20p%C3%A5%20intervju%2011-08-25.pdf> Hämtad: 10.3.2019
- Henley, J., 2016, *Sweden leads the race to become cashless society*, The Guardian. Tillgänglig: <https://www.theguardian.com/business/2016/jun/04/sweden-cashless-society-cards-phone-apps-leading-europe> Hämtad 14.4.2019.

- Herrala, O., 2018, *Siirto-maksuko suosituin Suomessa? MobilePay ei väitettä niele: "Olemme ylivoimaisesti suurin"*, Talouselämä. Tillgänglig: <https://www.talouselama.fi/uutiset/siirto-maksuko-suosituin-suomessa-mobilepay-ei-vaitetta-niele-olemmeylivoimaisesti-suurin/564cad87-7edb-386c-bab5-d76a9c38eafc> Hämtad: 17.2.2019.
- Ingves, S., 2017, *Ingves: Behöver vi en e-krona?*, Riksbank. Tillgänglig: <https://www.riksbank.se/sv/press-och-publicerat/tal-och-presentationer/2017/ingves-behover-vi-en-e-krona/> Hämtad 11.4.2019.
- Katoaako käteinen?*, 2018, Maksuturva. Tillgänglig: <https://www.maksuturva.fi/blogi/katoaako-k%C3%A4teinen> Hämtad: 10.4.2019.
- Kireyev, A., 2017, *The Macroeconomics of De-Cashing*, International Monetary Fund. Tillgänglig: <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2017/03/27/The-Macroeconomics-of-De-Cashing-44768> Hämtad 15.4.2019.
- Klepp, K., 2018, *Käteisen käyttö hiipuu – maksaminen on jo digitalisoitunut*, Finanssiala. Tillgänglig: <http://www.finanssiala.fi/uutismajakka/Sivut/kateisen-kaytto-hiipuu-maksaminen-digitalisoitunut.aspx> Hämtad: 10.4.2019.
- Krueger, M., Seitz, F., 2014, *The Importance of Cash and Cashless Payments in Germany: - Overview and first estimates -*, Deutsche Bundesbank. Tillgänglig: <https://www.bundesbank.de/resource/blob/710116/b40a04849544f93c7cc08af852074e12/mL/the-usage-costs-and-benefits-of-cash-2014-data.pdf> Hämtad: 15.4.2019
- Kupetz, A., 2007, *Our Cashless Future*, The Futurist. Tillgänglig: <http://web.a.ebscohost.com.ezproxy.arcada.fi:2048/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=1&sid=971b1453-aebb-4376-bfb6-6972c2314d71%40sessionmgr4006> Hämtad: 15.4.2019.
- Kurjenoja, J., 2016, *Suomi uhkaa jäädä maksutapojen kehityksestä – Kuluttajat haluavat maksamiselta helppoutta*, Kaupan Liito, Kauppa.fi. Tillgänglig: https://kauppa.fi/ajankohtaista/tiedotteet/suomi_uhkaa_jaeadae_maksutapojen_kehityksesta_e_kuluttajat_haluavat_maksamiselta_helppoutta_25928 Hämtad 10.4.2019
- Lassila, A., 2018, *Kahvilan käteiskielto kesti vain kuukauden: Pankkikonttorien käteispalvelut hupenevat, mutta käteisen suosio pysyy vahvana*, Helsingin Sanomat. Tillgänglig: <https://www.hs.fi/talous/art-2000005912711.html> Hämtad 17.2.2019.

- Lassila, A., 2018, *Kisa mobiilimaksuista kiihtyy: Ohittiko OP:n, Nordean ja S-pankin tukema Siirto jo Danske Banking Mobile Payn?*, Helsingin Sanomat. Tillgänglig: <https://www.hs.fi/talous/art-2000005906564.html> Hämtad: 17.2.2019.
- Marria, V., 2018, *What A Cashless Society Could Mean For The Future*, Forbes. Tillgänglig: <https://www.forbes.com/sites/vishalmarria/2018/12/21/what-a-cashless-society-could-mean-for-the-future/#4fb246793263> Hämtad: 14.4.2019.
- Mersch, Y., 2017, *Why Europe still needs cash*, European Central Bank. Tillgänglig: <https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2017/html/ecb.sp170428.en.html> Hämtad: 10.4.2019.
- Mårtensson, R., 2018, *Ökat intresse för att sätta in microchip I handen*, SVT Nyheter. Tillgänglig: <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/stort-intresse-for-att-chippa-sig-i-handen> Hämtad: 10.4.2019
- Nield, D., Sumra, H., 2017, *The best wearable payment devices*, Wearable. Tillgänglig: <https://www.wearable.com/wearable-tech/the-best-wearable-payment-devices-976> Hämtad: 10.4.2019.
- Näin toimii MobilePay, 2019, PayTrail. Tillgänglig: <https://www.paytrail.com/nain-toimii-mobile-pay> Hämtad: 10.4.2019.
- Oksanen, K., 2018, *Espresso House vastaa kysymyksiin käteismaksukiellosta: "Lauttasaari on luonnollinen kokeilualue – siellä käteistä käyetään vähiten"*, Helsingin Sanomat. Tillgänglig: <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000005876674.html> Hämtad: 17.2.2019.
- Pajala, M., 2019. *Junalippujen käteismyynti loppuu VR:n kaukojunissa kuunvaihteessa*, Helsingin Sanomat. Tillgänglig: <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006218468.html> Hämtad: 24.11.2019
- Prasuethsut, L., 2016, *Nymi Band first look: The wearable heartbeat authenticator for enterprise*, Wearable. Tillgänglig: <https://www.wearable.com/wearable-tech/nymi-band-review> Hämtad: 10.4.2019.
- Primära och sekundära data*, 2016, Akademin för ekonomi, samhälle och teknik, Mälardalens Högskola. Tillgänglig: <https://www.mdh.se/student/stod-studier/examensarbete/omraden/metoddoktorn/soka-information/primara-och-sekundara-data-1.27203> Hämtad: 9.3.2019.
- Pöllänen, R., 2018, *Käteisen rahan käyttö hiipumassa – Suomen Pankki: Käteinen nousee arvoonsa Häiriötilanteissa*, Yle. Tillgänglig: <https://yle.fi/uutiset/3-10482651> Hämtad: 10.4.2019.

Solomon, F., 2017, *A World Without Cash Would Be Good For the Poor*, One Expert Says, Fortune. Tillgänglig: <http://fortune.com/2017/01/16/cashless-rogooff-india-scandinavia/> Hämtad: 15.4.2019.

Vad är Kryptovalutor?, 2019, IG Trading. Tillgänglig: <https://www.ig.com/se/what-are-cryptocurrencies> Hämtad: 11.4.2019

VR uusii myyntikanavat 2019 – samalla tavoitellaan lippujen käteismyynnistä luopumista kaukoliikenteen junissa, 2019 VR Group. Tillgänglig: <https://www.vrgroup.fi/fi/vrgroup/uutishuone/uutiset-ja-tiedotteet/vr-uusii-myyntikanavat-2019-samalla-tavoitellaan-lippujen-kateismyynnista-luopumista-kaukoliikenteen-junissa-130220190700/> Hämtad: 17.2.2019.

BILAGOR

Bilaga 1. Intervjuguide

- Kan du berätta om din erfarenhet/kunskaper gällande kontantens förändring inom samhället?
- Voisitko kertoa kokemuksistasi koskien miten käteisen käyttö muuttuu yhteiskunnassa?

- Tror du att vi kan leva i ett samhälle utan kontant valuta?
 - Varför?
- Uskotko, että voimme elää yhteiskunnassa ilman käteistä?
 - Miksi?

- Tror du att vi kommer att vara ett kontantlöst samhälle i framtiden?
- Uskotko, että tulemme olemaan tulevaisuudessa yhteiskunta ilman käteistä?

- Vilka är för- och nackdelarna med ett kontantlöst samhälle?
 - Varför?
- Mitkä ovat hyvät ja huonot puolet yhteiskunnassa, jossa ei ole käteistä?
 - Miksi?

- Vilka betalningsmedel skulle man kunna använda istället som skulle fylla kontantens krav?
- Mitkä maksuvälineet toimisivat maksutapana käteisen sijaan?

- Vad skulle hända ifall det blev krig eller infrastrukturen ger vika och vi inte kunde betala med digitala betalningsmedel?
 - Och hur skulle man kunna undvika det?
- Mitä tapahtuisi sota-aikana tai jos infrastruktuuri muuten pettäisi ja digitaaliset maksutavat eivät toimisi normaalisti?

- Vad betyder det för företagen ifall samhället var kontantlöst?
- Mitä tämä tarkoittaisi yrityksille, jos yhteiskunnassa ei olisi käteistä?

- Vad betyder det för individen ifall samhället var kontantlöst?
- Mitä tämä tarkoittaisi yksityiselle henkilölle, jos yhteiskunnassa ei olisi käteistä?

- Hur skulle staten kunna garantera anonymitet åt den som vill betala anonymt?
- Miten valtio voisi taata, että anonymiteetti olisi vielä mahdollista niille, jotka sitä haluavat?

- Hur skulle detta påverka pengatvätt, skatteflykt eller terrorism?
 - Varför? Fundera på hur anonymitetens påverkar?
- Miten tämä vaikuttaisi rahanpesuun, veronkiertoon tai terrorismiin?
 - Miksi? Mieti miten anonymiteetti vaikuttaisi?

- Har ni några andra synpunkter som vore bra att poängtera?
- Onko teillä muita mielipiteitä tai pohdittavaa koskien näitä kysymyksiä?

Bilaga 2. Transkribering 1_Jurist_20191107

Bilaga 3. Transkribering_2_Maajohtaja_20191113